

Világsemlé

A második imperialista háború ez év tavaszán egy újabb — úgy látszik — döntő fázisba lépett. A hadszínterek mindjebban kiterjednek s a küzdelem mind elkeseredettebbé válik. Az Angliának nyújtott teljes amerikai megsegítés, Japánnak az európai eseményekbe való bekapcsolódása kétségtelen jelei a háború további elharapódzásának, nem is szólva Bulgária megszállásával teremtett válságos balkáni helyzetről. De vizsgáljuk meg csak közelebbről a közelmúlt fontosabb eseményeit.

ANGOL-AMERIKAI SZÖVETSEG

Roosevelt elnök március 12-én írta alá azt a törvényt, melynek értelmében az Egyesült Államok Angliának mindennemű hadifelszerelést — hadihajók, repülőgépek, tankok, munició stb. — kölcsön, illetőleg bérbe adhatnak. Mint ismeretes az amerikai semlegességi törvény eltiltotta a háború folytatásához szükséges anyagoknak és eszközöknek szállítását hadviselő államokba. Még a múlt év folyamán ezen a törvényen változtatás történt oly módon, hogy megtámadot államokba megengedhetővé tették a szállítást; ennek értelmében „a fizess és vidd“ elv alapján folyt is a szállítás a nyugati demokráciák országaiba. Miután a fizetéshez szükséges alapok kimerültek és Anglia kénytelen volt amerikai támaszpontok átengedésével hadihajókhoz és hadfelszereléshez jutni, a háború további finanszírozása problematikussá vált. Németország múlt év tavaszi gyors sikerei az Egyesült Államok közvéleményét erősen nyugtalanították, s nem csak az angol világbirodalmat, hanem saját biztonságukat is veszélyeztetve látták. Ilyen körülmények közt Rooseveltnél elnök harmadszori megválasztása Anglia megsegítésének jelszavával folyt le s az azután következő események: kongresszusi, szenátusi viták már csak „demokratikus“ formaságok voltak abból a célból, hogy az elnök kezébe egy olyan meghatalmazást adjanak, amely még az Egyesült Államok történetében is páratlanul áll. Azok a dollármilliárdok — csillagászati számok — amelyeket az angol-szász szövetség fegyverkezésre fordít, a békés polgárt méltán ejtik bámulatba, mert hisz még fölfogni sem képes azoknak a hadisikereknek mennyiségét, amelyeket ezáltal az egyik háborús fél a másik elpusztítására készít. Ezek az újabb megrendelések az amerikai fegyverkezési ipart hihetetlen módon kifejlesztik, sőt sok esetben egyéb iparágak rovására megy a dolog. Ez a látszólagos ipari fellendülés nem sokat segít a munkanélküliség leküzdését illetőleg, mert az újabb üzemek a racionalizálást még inkább fokozni kívánják, míg az emberi munkaerő milliósámra továbbra is az utcára kényszerül. Mindebből láthatjuk, hogy a fegyverkezési iparban kínáló újabb munkaalkalmak mit sem változtatnak az imperializmus struktúrális (szerkezeti) munkanélküliségén, még a „korlátlan lehetőségek“ hazájában, az Egyesült Államokban sem. Ha ezzel az angol—amerikai fegyverkezéssel szembe állítjuk a tengely

hadiiparát, úgy ez utóbbiban látszólag munkáshiánnyal küzdenek: Németország a nyersanyaghiány következtében leállt olasz nehézipar hetvenezer munkását örömmel telepíti át a német iparba, nem is szólva a legyőzött államok internált munkahadseregéről. Mindez azonban nem akadályozza meg a tengelyhatalmak ipari vezetőségét, hogy éppen a munkáshiányra hivatkozva a munkaidőt meghosszabítsa és a reálbéreket ezáltal is csökkentse. Az imperialista hatalmak közti külső ellentéték elmélyülése mellett a belső ellentéték elmélyülése mellett a belső ellentéték is mindjobban kifejezésre jutnak, mert míg az egyik oldalon a munkanélküliség kiküszöbölhetetlen az ipari termelés fokozása dacára, addig a másik oldalon a meghosszabbított munkanap az, amely nyomasztólag hat a dolgozók széles rétegeire.

HARC A FRANCIA ÉLELMEZÉSÉRT

Darlan, az ujonnan átalakított francia kormány alelnöke jegyzéket juttatott el az angol kormányhoz, amelyben tiltakozik a francia hajók lefoglalása ellen, amelyek több esetben élelmiszereket szállítottak meg nem szállt francia területek részére. Ugyanakkor bejelentette azt is, hogy amennyiben a hajólefoglalások tovább folytatódnak, úgy francia hadihajókból összeállított konvojjal fogja kísértetni a szállítmányokat és ha kell, az angol flottával is szembe fognak szállni. Németországban örömmel kommentálják ezt a tényt és tisztán tengerészeti szempontból tartják fontosnak, mert ezzel Anglia tengeri haderejének egy újabb ellenséggel kell majd megküzdenie; nincsenek azonban tekintettel a francia lakosság éhenvesztésére, amely ezen a tavaszon valósággá válik, ha csak Anglia nem fog engedni merev álláspontjából. Az amerikai tej, ruha és vitamin küldemények — a vöröskereszt útján — a gyermekek részére eljuthatnak ugyan Franciaországba, de az élelmiszerek nem; a francia kormány ígérete, hogy az élelmiszereket a megnevezett Franciaországban fogják elfogyasztani, mit sem változtatott az angol állásponton. Ez a látszólag epizóduszerű esemény élénk világot vet az imperialista háború végső-kig kiélezett módszereire, mert nincsenek tekintettel arra, hogy a „kultur-Európa” népei a kínai éhség-tragédiákhoz hasonló helyzetbe ne jussanak.

LÉGIHÁBORÚ — TENGERIHÁBORÚ

A kedvezőtlen téli időjárás miatt két hónapig tartó csökkent légitevékenység után március második hetében megkezdődött a nyugati arcvonalon a fokozott légiháború. A németek már az ősszel is alkalmazott heves éjszakai támadásokkal lepték meg Dél-Anglia ipari városait és Londont, míg az angolok légitámadásaik ütemét újabb bombavetők alkalmazásával oly mértékben fokozták Hamburg, Bréma, Berlin ellen, amelyre a háború folyamán példa nem volt. A támadások hevesességét mi sem bizonyítja jobban, mint a német hivatalos jelentés, amely kénytelen beismerni az elszen-

vedett pusztításokat. Az angolok még dicsekszenek is, hogy ezeket a támadásokat még az amerikai segítség megérkezése előtt hajtották végre s remélik, hogy a jövőben ezt még fokozni is tudják, minthogy a négymotoros új típusú amerikai bombázók akciósugara még nagyobb s pusztításaik ellen meg kevésbé lehet védekezni.

A tengeren is megkezdődött a Führer által bejelentett nagy tavaszi tengeralattjáró offenzíva az angol kereskedelmi hajók szállítmányai ellen. Ha a jelentett hajótér veszteségeket bizonyos tartózkodással is fogadjuk s a két fél által jelentett számok közepárményosát vesszük, csaknem pótolhatatlannak látjuk azt az óriási anyagvesztést, amelyet a fokozott tengeralattjáró háború Angliának okoz. Nem véletlen az, hogy az Egyesült Államokból érkező tömeges segítség első küldeménye hetven torpedóromboló lesz, számos tengeralattjáró üldöző és az u. n. moszkító torpedóvivő. Az angol kereskedelmi flottát ért veszteségek erősen éreztetik hatásukat, s az amerikai kereskedelmi flottának részt kell vennie az angol ellátás további biztosításában. Éppúgy, mint a levegőben, a tengeren is az imperialista háború jelenlegi szakaszára jellemző az elkeseredett, kíméletlen harcmodor.

AFRIKAI HADJÁRAT

A lybiai hadjárat gyors sikerei felbátorították az angol közkeleti hadsereg vezetőit afra, hogy eljutva Bengazin túl a támadó hadjáratot más irányba folytassák, minthogy a Földközi-tenger afrikai olasz kikötőinek nagy részét már elfoglalták s ezáltal biztonságukat nagymértékben fokozhatták. Az offenzíva új iránya a Vörös-tenger és az Indiai-óceán partvidéke felé terelődött. Eritreában, főképpen annak vöröstengeri partvidékén a támadás célja Olaszországot kiszorítani erről a tengerről, amely fontos közlekedési út a Szezei-csatornán keresztül a földközi tengeri bázisok felé; Massaua kikötőjétől, amely az angol offenzíva végcélja, már csak alig 150 kilométer választja el a közkeleti angol hadsereget.

Az Indiai-óceánon Olasz-szomáli partvidékén még nagyobb katonai sikereket ért el az angol hadsereg, mert nemcsak a partvidéken nyomultak előre gyors ütemben, hanem innen Abessziniá szívébe Harar és Adisabeba irányába is. Az olasz keletafrikai gyarmatok gazdasági értéke, — mint tudjuk — csekély s természeti kincseik — mint Abessziniában is — tökehiány miatt kiaknázatlanul hevernek, stratégiai jelentőségük azonban életbevágóan fontos az az Indiai-óceánon át szállítandó küldeményeket illetőleg Afrika déli partjainak megkerülésével az anyaországba. Ha az angoloknak sikerül olasz Keletafrikát elfoglalniok, úgy hajóhaduk egy részét innen átdobhatják az Atlanti Óceánra, amerikai küldeményeik biztosítására. Az esős időjárás közeledtén kívül ezzel is magyarázható az a gyorsaság, amellyel a demoralizálódó olasz hadsereggel szemben a hathatós angol offenzíva felfej-

lődik. Az afrikai térben végzett német-olasz légitámadások inkább demonstratív jellegűek, semmint hogy komolyabban befolyásolhatnák a hadműveleteket. Lybiában sem a német páncélos járőrök állították meg az angol előrenyomulást, hanem a francia gyarmatok közelsége, amelyek könnyen fegyveres konfliktusba keveredhettek volna vagy az átvonuló olasz hadsereggel vagy az azt üldöző angolokkal.

BALKANI HELYZET

Bulgáriának a hármasszövetséghez való csatlakozása és az ezt követő német megszállás nem érte váratlanul a nemzetközi diplomáciát. A bulgáriai belpolitikai helyzet olyan válságos állapotba került, hogy a királynak és kormányának pozíciójuk megmentésére nem maradt más hátra, mint a csatlakozásba burkolt kapituláció. A bolgár munkásság és parasztság körében háborúellenes hangulat uralkodik, nem kívánják, hogy országuk hadszíntérré váljék s az amúgy is hiányban szenvedő lakosságot még fokozottabb nélkülözéseknek és pusztításoknak tegyék ki. Ez a hangulat kifejezésre jutott a bevonuló tartalékosok soraiban is, amelyről érdekes képet nyújtott az egyik kormánypárti képviselő a Szobranje egyik ülésén, közvetlenül a német bevonulást megelőzően.

A Szovjetunió, amely következetes békepolitikáját éppen a Balkán félszigetre vonatkozólag mindig fennlen hangoztatta és diplomáciai beavatkozásával múlt év novemberében a Balkán békéjét megmentette, ezúttal is igyekezett a Bulgáriával fennálló baráti jóviszonyát fenntartani anélkül, hogy arra különösebb nyomást gyakorolt volna; minthogy az előzetes figyelmeztetés eredménytelen maradt, a csatlakozás bejelentése után a Szovjetunió rögtön tiltakozott a bulgár kormány ezen lépése ellen, amellyel szerinte a Balkán békéjét megbontotta és hozzájárult az imperialista háború kiterjesztéséhez. A bulgár lépés Törökországot is olyan kérdés elé állította, hogy rövidesen döntenie kell a fegyveres ellenállás vagy a kapituláció között; ugyanis Görögország megtámadása Bulgária felől a hadszínteret a Dardanellák kapui elé viszi s éppen ezért fel kell rögtön vennie a harcot, ha el akarja kerülni, hogy Törökország és Kisázsia hadszíntérré változzék. Jugoszlávia magatartása a semlegesség, minden hadviselővel szemben, az állami integritás szigorú megőrzése mellett.

A nagy hangon behirdetett albániai olasz offenzíva az első napok eredménytelensége után nem sok sikerrel kecsegtet s ismételtelen bizonyítja az olasz hadsereg támadó szellemének alacsony voltát. Hiába igyekezzenek a hadviselő felek a balkáni eseményeket előtérbe állítani, azoknak döntő jelentőségét a háború végleges kimenetelét illetőleg, erősen kétségbe vonhatjuk.

TÁVOLKELETI VIHARFELHŐK

Az Indokína és Sziám közt megkötött fegyverszüneti szerződés Japán beavatkozással történt, amely ezáltal biztosította ma-

gának mindkét ország fölötti korlátlan befolyását úgy gazdasági, mint katonai téren. A támadás irányát nem lehet félremagyarázni, mert az nyílegyenesen Szingapur, hátsóindiai tengeri támpont s a hollandindiai szigetvilág ellen irányul. Matsuoka japán külügyminiszter európai útja a hármasszövetség szolidaritásának jegyében jött létre és az európai eseményekbe való bekapcsolódásával Japánt a tengely az Egyesült Államok Angliát segítő politikájával szeretné szembe állítani. Az utazás hátterében a szovjet-japán viszony rendezése áll, mert a japán külügyminiszter útjának kétszeri megszakítása — oda és visszautaztában, — Moszkvában, továbbá az ott folytatandó diplomáciai tárgyalások arra engednek következtetni, hogy Japán meg nem támadási szerződés útján szeretné hátát biztosítani az Egyesült Államok elleni konfliktusában. Csangkajsek eltolódása az amerikai imperialista politika irányába, a negyedik kommunista hadsereg szétverése, továbbá a kínai hadsereg keretén belül küzdő baloldali erők letörése gondolkodóba kell, hogy ejtse a szovjet külpolitikát. Az északnyugati kínai szovjetterületek segítség kérése és állítólagos szövetsége a Szovjetunióval, — amint ezt japán forrásból jelentették — egy japán-orosz meg nem támadási szerződés esetén lehetővé tenné a kínai szovjetek terjeszkedését Csangkajsek rovására. Ismerve a kínai vörös hadseregek teljesítményeit a japánok elleni háborúban, a kínai paraszttömegek méltán látják bennük felszabadítójukat a gyarmati kizsákmányolás és nemzeti elnyomás alól.

A csendesocéáni helyzet pedig napról-napra súlyosbodik, Ausztrália és az Egyesült Államok lázasan építik ki bázisaikat és készülnek a nagy tengeri és légi összecsapásra.

A SZOVJETUNIO BEKEPOLITIKAJA

A tizennyolcadik pártkonferencia és az azt követő Legfelsőbb Tanács ülészaka megszabta, illetőleg elfogadta az 1941. évi termelési tervet és annak költségvetését. A Szovjetunió tizenhat szövetségi köztársaságával a lázas tevékenység periódusába jutott, igyekezőn befejezni harmadik ötéves tervét, amelynek gigantikus méretei az egyes termelési ágak költségvetéseiben nyertek hű kifejezést. Szembeötlő az a haladás, amelyet a mezőgazdaság — gépesítése folytán — felmutat, sőt ez annyira ugrásszerűen történt, hogy most már az iparnak kell fokozottabb tempót diktálnia, hogy az előbbit utolérhesse. Az a kritika, amely egyben szigorú önkritika is, a pártkonferencián fölbárta azokat a hiányokat, amelyeknek kiküszöbölése a legközelebbi cél; ugyanakkor megmutatván az utat, amelyen ez elérhető a munka stachanovi megszervezésével és a gépek maximális kihasználásával. A költségvetés egyes tételeire nem térhetünk ki, de szembeötlő a hadikiadások mellett a népművelésre fordított összeg nagysága, amely az összkikiadások több, mint 25%-át teszi ki s ha ezt összehasonlítjuk a leghaladottabb polgári berendezésű országokéival, láthatjuk, hogy ezek jóval a tíz százalék alatt mozognak. A következetes békepolitika, amelyet a Szovjetunió a második imperialista há-

ború alatt is tovább folytat, lehetővé teszi a szocialista társadalom grandiózus felépítését, bár ez a mű még sokkal fokozottabb ütemű lehetne, ha a határain túl folyó háború nem kényszerítené a Szovjetuniót területi biztonságának növelésére.

1941. március 16.

Sz. A.

Figyelő

T a l l ó z á s

Nem tudjuk a Magyar Élet, s több más vajdasági magyar napi-és hetilap is, kisebbségi lapnak tartja-e magát vagy sem. Mi, írásaik szellemé szerint ítélve meg őket, arra az álláspontra jutottunk, hogy nem kisebbségi lapok. Reméljük, ez a mi megállapításunk hízelegni fog a Magyar Életnek — s a többi lapnak is — és önülni fog, hogy végre akadt valaki, aki ezt meglátta és leszögezte. Hiszen eleget igyekeztek s eleget igyekezett a Magyar Élet is, hogy ezt a tényt észrevétessék és észrevétesse és igazán nem rajta mulott, hogy sokan még mindig szemet hunynak a tények előtt. Akinek szeme van, lásson...

Mert miről is van szó?!

A Magyar Élet 3—4. számában a „költő“ Czako „rebach“ címszó alatt érthetetlen rejtélyes nyelven örömenek adott kifejezést, hogy hát hála istennek, már a spanyol köztársaságiak is levitézlettek! Hasonló kijelentések, érthetőbb, vagy misztikusabb szóhasználatban, megjelentek persze már a legtöbb vajdasági magyar lapban, költők és publicisták tollából. Nem akarjuk megbontani e közírók „suboticaí örömeit“ csak éppen megállapítjuk: e lapok nem kisebbségi lapok, ez írók nem kisebbségi írók és ha a „költőkről“ van szó, úgy e „költők“ — nem költők, „kisebbségi“ jelző nélkül sem azok.

Nem akarunk vitába bocsátkozni a spanyol kérdésről. Csak éppen meg akarjuk világítani megállapításainkat, csak épen érthetővé akarjuk őket tenni azok előtt, akik nem olvasói a Magyar Életnek — a többség előtt.

Miről is van hát szó? — tesszük fel újból a kérdést.

Csak arról, hogy a kisebbségi író a kisebbség érlekeit kell képviselje. Ez olyan természetes és magától értetődő valami, hogy tulajdonképpen szóismétlés hibájába esik, aki leírja. Mik kisebbségünk érdekei, kívánságai, egzisztenciájának alapelemei? Joga, az anyagi és kulturális élethez! E jogának elismerése! Kisebbségünk túlnyomó részben szegényparaszti és földmunkás: kis egzisztencia. Életkérdése a föld, a földhözjutás lehetősége, bevonatása az agrárreform érdekelteje közé. (Ezért kisebbségi író Cziráki, a „Lapos mostohagyereke“ írója.) És életkérdése a nemzeti kultúrához való jogának elismerése. Ne feledjük: a nemzeti kultúra, a nemzeti nyelv inkább életkérdése a kisembereknek, mint a polgárnak, hiszen a polgár más nyelven is megszerezhet egy bizonyos fokú kultúrát, míg a kisember vagy nemzeti nyelvén lesz kultúrember, vagy — sehogyan. Mégis: a nemzeti kultúra a kisebbség teljességének, egészének fontos kérdése.